

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“Bank ishi” kafedrası

**“BANKLARNI TRANSFORMATSIYA QILISH VA BANK
XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATNI RIVOJLANTIRISH:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI

2025-yil 11-oktabr

Samarqand - 2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“Bank ishi” kafedrası

**“BANKLARNI TRANSFORMATSIYA QILISH VA BANK
XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATNI RIVOJLANTIRISH:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari

2025-yil 11-oktabr

Samarqand - 2025

IJTIMOIIY TIBBIY XIZMATLAR TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKIIY-IQTISODIIY MEXANIZMLARI

Shanazarov F.Sh.

*O'zbekiston Respublikasi Prezidenti xuzuridagi
ijtimoiy ximoya milliy agentligi
Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun
tibbiy-ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish
boshkarmasi yetakchi mutaxassisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimini rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilingan. Tibbiy xizmatlarning ijtimoiy yo'naltirilganligini ta'minlash, raqamli boshqaruv tizimini joriy etish, davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish hamda inson kapitalini mustahkamlashning ustuvor yo'nalishlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: *ijtimoiy tibbiy xizmatlar, ijtimoiy himoya, sog'liqni saqlash tizimi, boshqaruv mexanizmi, innovatsion model, davlat-xususiy sheriklik.*

Kirish. Bugungi kunda sog'liqni saqlash tizimi har bir mamlakatning ijtimoiy barqarorligi va iqtisodiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ijtimoiy tibbiy xizmatlar esa bu tizimning amaliy ifodasi bo'lib, aholini sog'lom turmush tarziga jalb etish, ijtimoiy himoya qilish hamda iqtisodiy faol aholini qo'llab-quvvatlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

O'zbekistonda **"Inson qadri uchun"** tamoyili asosida olib borilayotgan ijtimoiy siyosat natijasida tibbiy xizmatlarni aholiga yaqinlashtirish, ularning sifatini oshirish va tizimni modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son "O'zbekiston-2030" strategiyasi – 2030" hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 30.01.2025 yildagi PF-17-son "Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini moliyalashtirish tartib-taomillarini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni tibbiy xizmatlarning ijtimoiy yo'naltirilgan boshqaruv modelini yaratishga zamin yaratdi. Bu jarayon tibbiy xizmatlar tizimini faqat sog'liqni saqlash sohasi emas, balki iqtisodiy resurslar, ijtimoiy adolat va demografik siyosat bilan uzviy bog'liq kompleks tizim sifatida shakllantirishni nazarda tutadi.

Asosiy qism. Ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimi har bir mamlakatning ijtimoiy siyosatida alohida o'rin egallaydi. U fuqarolarning sog'lig'ini saqlash, ularni tibbiy yordam bilan ta'minlash, ijtimoiy himoyasini mustahkamlash va inson kapitalining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bunday xizmatlarning rivojlanishi jamiyatdagi ijtimoiy tenglikni ta'minlash, kambag'allikni qisqartirish hamda aholining turmush darajasini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimining samaradorligi faqatgina tibbiy infratuzilmaning rivojlanganligiga emas, balki uni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlariga ham bevosita bog'liqdir. Ya'ni moliyaviy ta'minot

manbalari, xizmatlarning sifati, boshqaruv jarayonining shaffofligi, kadrlar salohiyati va aholining xizmatlardan qoniqish darajasi ushbu tizim samaradorligini belgilab beradi.

Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘nalishlari. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda tibbiy xizmatlar tizimini modernizatsiya qilish va uni ijtimoiy ehtiyojlarga moslashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon asosan quyidagi yo‘nalishlarda olib borilmoqda:

Birinchidan, **davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarini kengaytirish** orqali ijtimoiy tibbiy xizmatlar sifati oshirilmoqda. Xususiy klinikalar, laboratoriyalar va diagnostika markazlari ijtimoiy loyihalarga jalb etilayotgani tufayli xizmat ko‘rsatishda raqobat muhiti shakllanmoqda. Bu esa, o‘z navbatida, yangi texnologiyalarni joriy etish, investitsiyalar hajmini kengaytirish va xizmat turlarini ko‘paytirishga imkon bermoqda.

Ikkinchidan, **raqamli texnologiyalarni joriy etish** tibbiy xizmatlarni yanada tezkor, ochiq va samarali qiladi. “E-Health”, “Tibbiy elektron karta”, “Raqamli poliklinika” kabi loyihalar tibbiy ma‘lumotlarni yagona elektron bazaga jamlash, xizmat ko‘rsatish jarayonini avtomatlashtirish hamda korrupsion omillarni kamaytirish imkonini bermoqda. Bu orqali nafaqat xizmat sifati, balki fuqarolarning sog‘liqni saqlash tizimiga bo‘lgan ishonchi ham ortmoqda.

Uchinchidan, **moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash** tizimning mustahkam poydevoridir. Hozirda tibbiy xizmatlarning moliyaviy mexanizmlari davlat byudjeti, majburiy tibbiy sug‘urta, xususiy homiylik va xalqaro grantlar orqali diversifikatsiya qilinmoqda. Shu tariqa, sog‘liqni saqlash tizimi bosqichma-bosqich o‘zini o‘zi moliyalashtirish modeliga o‘tmoqda.

To‘rtinchidan, **kadrlar siyosatini takomillashtirish** muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tibbiy xodimlarning malakasini oshirish, ularni ijtimoiy rag‘batlantirish, ilmiy izlanishlarga jalb etish hamda chekka hududlarda faoliyat yuritish uchun qulay sharoit yaratish masalalari davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Shu jihatdan, “Oila shifokori” institutining mustahkamlanishi va mahalliy darajadagi tibbiy xizmatlarning rivojlanishi aholi salomatligini ta‘minlashda muhim qadamlardan biridir.

Beshinchidan, **hududiy tenglikni ta‘minlash** orqali aholining barcha qatlamlari uchun tibbiy yordamdan foydalanish imkoniyati kengaymoqda. Qishloq joylarda tibbiy infratuzilmani rivojlantirish, mobil tibbiy brigadalar tashkil etish, shuningdek, “mahalla–polyclinic” modelini joriy etish xizmatlarning adolatli taqsimotini ta‘minlaydi. Yuqoridagi yo‘nalishlarning izchil amalga oshirilishi natijasida ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimi nafaqat sog‘liqni saqlash sohasining barqaror rivojlanishiga, balki umumiy iqtisodiy o‘sishga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST) tadqiqotlariga ko‘ra, sog‘lom aholi milliy yalpi mahsulot o‘sishiga o‘rtacha 1,5–2 foiz hissasini qo‘shadi. Bu shuni anglatadiki, ijtimoiy tibbiy xizmatlarning takomillashuvi mamlakatning inson kapitali va iqtisodiy salohiyatini oshirish bilan bevosita bog‘liqdir.

Shunday qilib, O‘zbekistonda ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimini rivojlantirish jarayoni nafaqat aholi salomatligini saqlashni, balki iqtisodiy barqarorlikni

mustahkamlashni, ijtimoiy adolatni qaror toptirishni va “inson qadri” tamoyilini amalda ro‘yobga chiqarishni ta’minlaydi.

Xulosa. Ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimini rivojlantirish - bu nafaqat sog‘liqni saqlashni takomillashtirish, balki aholining ijtimoiy barqarorligini mustahkamlash, inson kapitalini rivojlantirish va iqtisodiy o‘rishni rag‘batlantirish jarayonidir. Shu maqsadda:

- raqamli sog‘liqni saqlash infratuzilmasini kengaytirish;
- davlat-xususiy sheriklik asosidagi tibbiy markazlarni ko‘paytirish;
- tibbiy sug‘urta tizimini bosqichma-bosqich joriy etish;
- va kadrlar tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish - eng muhim ustuvor vazifalardandir.

Mazkur islohotlar ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimini inson qadri va salomatligi markazida turgan innovatsion boshqaruv modeli sifatida shakllantirishga zamin yaratadi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–60-son Farmoni - “*Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2030*”.
2. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. “*Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasi – 2030*”.
3. “Ijtimoiy himoya to‘g‘risida”gi Qonun. 2023-yil 1-iyun.
4. WHO (2024). *Health Systems Strengthening and Universal Health Coverage in Central Asia*.
5. UNDP (2024). *Innovative Approaches to Social and Medical Service Delivery in Uzbekistan*.

TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA VIRTUAL OLAMGA TRANSFORMATSIYALASH ISTIQBOLLARI

Niyozov Zuxur Davronovich

SamISI, “Bank ishi” kafedrasi dotsenti, i.f.n

Ergasheva Ismigul

“Bank ishi” kafedrasi magistranti

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirishda virtual olamga transformatsiya bo‘lish jarayonidagi muammolari o‘rganilgan va birqator takliflar berilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli bank, chakana xizmatlar, onlayn taxlil, masofaviy bank maxsuloti, Neyron tizimlar, Ochiq ma’lumotlar, Big Data taxlili, Ijtimoiy tarmoq.

Taraqqiyot tijorat banklarida chakana xizmatlar iste’mol bozorini ham keskin o‘zgarishiga sabab bo‘ladi. Iste’molchilarning istak va xoxishlari ham zamonda paydo bo‘layotgan tendensiyalarga xos bo‘lib bormoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasida ta’kidlanganidek,

34	Хамидова Ф.А.	Особенности финансового мониторинга в системе под/фт/фпрому.....	45
III SHO‘BA. INNOVATSION IQTISODIYOT ORQALI IQTISODIY, IJTIMOYIY VA XIZMAT KO‘RSATISH SOHALARNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI			
35	Шодиева Г.М. Абдуллаева Д.Б.	Совершенствование механизмов строительных услуг в условиях цифровизации экономики.....	49
36	Shanazarov F.Sh.	Ijtimoiy xizmatlar ko‘rsatish tizimini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	51
37	Шодиева Г.М. Абдуллаева Д.Б.	Формирование конкурентного рынка строительных услуг в условиях экономической трансформации.....	54
38	Shanazarov F.Sh.	Ijtimoiy tibbiy xizmatlar tizimini rivojlantirishning tashkiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	57
39	Niyozov Z. D. Ergasheva I.	Tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirishida virtual olamga ransformatsiyalash istiqbollari.....	59
40	Abdulahobov Sp. X. Ernazarova Sh. N.	O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining kredit siyosati va risklarning oldini olish.....	62
41	Narzullayeva O. Eshboyev M.	Islom moliyasida musharaka tamoyili.....	65
42	Komilova M. Sobirov I. X.	Daromad va xarajatlarni byudjetlashtirish masalalari...	69
43	Abdusaidov S.J.	Mamlakatimizdagi sug‘urta bozorining bugungi holati...	72
44	Julliboy o‘g‘li O. Abduvaliyev B.	Jamiyatning turli sohalarida qayta ishlab chiqarishning o‘rini.....	76
45	Jo‘rayev B. N.	Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini ta‘minlash masalalari.....	79
46	Xudoykulov X. Z.	Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida xalqaro investitsion munosabatlar rivojlanishining ahamiyati.....	83
47	Dosekeev J.I.	Qoraqalpog‘iston respublikasida turizm xizmatlar sohasi rivojlanishining ekonometrik tahlili.....	87
48	Kuldoshev L.Sh. Sharifov B. Y.	Xizmat ko‘rsatish sohasining respublika iqtisodiyotidagi ulushi va ahamiyati.....	91
49	Tursunov F.M. Musurmonov H.N.	Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni kreditlash ahamiyati.....	96
50	Назаров У.О.	Основные тенденции развития мирового индустрии туризма и гостеприимства.....	102
51	Худойкулов Х.З.	Тижорат банкларининг хизмат турларини ривожлантиришни такомиллаштириш.....	107
52	Жулибой ўғли О. Азамов О.	Экология харажатлари ҳисобини юритишнинг хориж тажрибаси ва уни мамлакатимизда қўллаш истикболлари.....	112
53	Tursunov F. M. Musoyeva Sh.O.	O‘zbekiston respublikasida bank kartalarini takomillashtirishning ahamiyatli jihatlari.....	118
54	Худойбердиев А.У.	Оценка спроса продуктов питания по тенденции временных рядов.....	123
55	Ниёзов З.Д. Мақсудов О.Ш.	Имтиёзли кредитлар “бир маҳалла – бир маҳсулот” тамоилини амалга ошириш учун.....	126
56	Qarshiboyev X.Q.	Correlation and regression analysis method for predicting	132